

REPERTORIUM VAN TIJDSCHRIFTLITERATUUR OP HET GEBIED VAN ACCOUNTANCY EN BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

*Samengesteld door de Stichting voor
Economisch Onderzoek der Universiteit
van Amsterdam, redactie: Mevr. Dra E.
Hijmans*

A. ACCOUNTANCY

III. LEER VAN DE INRICHTING

Bedrijfseconomie en Bedrijfsadministratie

Me y, Prof. Dr J. L. — In de meeste bedrijven beschikt men niet over een voldoende ontwikkeld systeem van standaards en budgetten. Daardoor is de administratie niet ontwikkeld tot een instrument, dat niet alleen een scherp inzicht geeft in mogelijke, verwachte en bereikte resultaten, maar bovendien zichtbaar maakt in hoeverre de in de bedrijfshuishouding samenwerkende personen in hun taak zijn geslaagd en in hoeverre zij daarin hebben gefaald.

Hier ligt niet alleen een taak voor de administratieve maar ook voor de bedrijfseconomie. Er zijn hier eigenlijk twee taken: het formuleren van de eisen waaraan een systeem als hier bedoeld zou moeten voldoen, en vervolgens het aanpassen van de administratie aan dit systeem. De bedrijfseconomie heeft nog onvoldoende richting aan de administratieve gegeven. Zo heerst nog veelal de opvatting, dat dezelfde standaards gebezigd kunnen worden voor kostprijsberekening, budgettering en planning. Dit is niet juist; om de efficiency te kunnen beoordelen, zijn naast de standaards die voor de kostprijsberekening werden opgesteld standaards noodzakelijk, die niet gebaseerd (kunnen) zijn op een normale productieomvang. Bovendien zal men verschillende standaards behoeven voor de werkdagigheid op verschillend niveau: bij de uitvoerende arbeid b.v. zal alleen verantwoordelijkheid bestaan voor verspillingen van tijd en materiaal; afwijkingen tussen werkelijke en normale bedrijfsdrukten en tussen standaardprijzen en werkelijk betaalde prijzen behoren tot een ander en hoger niveau van verantwoordelijkheid. Schrijver gaat hier nog dieper op in en vraagt zich vervolgens af, of het ook mogelijk is de administratieve arbeid door het gebruik van standaards te beperken. Inderdaad zal men b.v. bij het uitvoeren van voorcalculaties met behulp van standaards een belangrijke vereenvoudiging kunnen bereiken. Bovendien kan het gebruik van standaards met zich brengen dat veel registrerend werk hetzij achterwege kan blijven, hetzij op eenvoudiger wijze kan plaats vinden. Hier ligt nog een belangrijke taak voor de inrichtingsleer.

A III - 1 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Februari 1952*

Working papers for the operating budget

Oberlander, H. G. — In dit artikel wordt beschreven hoe de boekhoudkundige verwerking van een budget op eenvoudige en doeltreffende wijze kan plaats vinden. Hierbij worden onderscheiden: afdelingsbudget; staat van over- en onderschrijdingen; gebudgeteerde verlies- en winstrekening; maandelijkse resultaten-rekening en wijzigingen-journaal. Het artikel is met voorbeelden toegelicht.

A III - 3 *Naca Bulletin, October 1951*

IV. LEER VAN DE CONTROLE

Special services rendered by the C. P. A. for small business in small communities

Densmore, S. A. — De openbare accountant werkt op een kleine plaats wel onder heel andere omstandigheden dan zijn collega die lid is van een grote accountants-associatie in de steden.

Behalve het normale accountantswerk en belastingadviezen moet hij bijvoorbeeld heel vaak allerlei boekhoudkundige werkzaamheden verrichten; nieuwe administratieve employé's bij de clienten inwerken; toezicht houden op de invoering van nieuwe systemen; bemiddelen bij tewerkstelling van nieuw personeel; adviseren op commercieel gebied en

dergelijke meer. Uiteraard heeft deze geheel andere verhouding haar consequenties, waaronder ook minder wenselijke.¹⁾

A IV - 2

The Journal of Accountancy, Augustus 1951

¹⁾ Zie voor een meer uitvoerige weergave en bespreking het artikel van Drs L. J. M. Roozen in M.A.B. Jan. 1952 pag. 37.

B. BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

a. ALGEMENE BEDRIJFSHUISHOUDKUNDE

IV. LEER VAN DE KOSTPRIJS EN DE PRIJSVORMING

How a cost accounting system is installed in a governmental organisation by independent CPA's

Nelson, W. P. — De kostprijsberekening voor een gemeente heeft vele facetten gemeen met die voor het industriële bedrijf, zij het, dat het karakter van de werkzaamheden der overheid soms een afwijkende behandeling vereist. Het artikel geeft de ervaringen weer die schrijver met de invoering van dergelijke systemen heeft opgedaan.

Achtereenvolgens worden behandeld de analyse van de werkzaamheden; het rekeningen-systeem; de verbijzondering der vaste kosten; aankoop en kostenberekening van materialen; controle op het gebruik der duurzame productiemiddelen en de wijze waarop de benodigde gegevens vastgelegd en verzameld worden.

De nadruk wordt vooral gelegd op de noodzaak van een doelmatige en logische opbouw van het rekeningstelsel. Hier moet een splitsing aangebracht worden, naar gelang de kosten gemaakt worden voor steeds terugkerende of eenmalige werkzaamheden, terwijl een derde groep rekeningen gebezigd wordt voor de indirecte kosten. Hiermee legt men de grondslag voor een wetenschappelijke verbijzondering der kosten en kan men tot de vaststelling van kostenstandaards komen. Met behulp hiervan is een betere efficiency-beoordeling mogelijk, terwijl deze gegevens ook bij het opstellen van de begroting waardevolle diensten kunnen bewijzen.

B a IV - 1

The Journal of Accountancy, October 1951

Waardeverantwoording, winstcalculatie en waarderingsmoment

Me y, Prof. Dr A. — Dit artikel bevat een pleidooi voor een doorlopende waarderegistratie op basis van de theorie van de vervangingswaarde. Anders dan veelal gemeend wordt, is deze methode niet omslachtiger, maar juist eenvoudiger, dan die waarbij men met de vervangingswaarde tracht rekening te houden, door achteraf een correctie aan te brengen op de op aanschaffingswaarde gebaseerde calculatie. Bovendien wordt het bepalen van de organische winst bij uitgaafprijs-calculatie, indien mogelijk, toch in elk geval zeer omslachtig en zoals schrijver ook vroeger reeds uiteengezet heeft, acht hij een winstrekening die niet op organische calculatie gebaseerd is, fout en schiet zijns inziens de accountant die deze tekent, tekort.

De auteur hoopt met zijn artikel de toepassing der vervangingswaardeleer te stimuleren: reeds te lang is deze in het critieke stadium, dat iedere practicus haar logica erkent, maar nog velen terugschrikken voor de toepassing.

B a IV - 2

Maandblad voor Accountancy en Bedrijfs-huishoudkunde, December 1951/Januari 1952

V. LEER VAN DE FINANCIERING

De beperking der investeringen en het bedrijfsleven

Doesschate, Prof. Dr J. F. ten — Ons land was juist bezig een nieuw economische evenwicht te vinden, toen door Korea en de daaruit voortvloeiende herbewapening nieuwe problemen in het leven werden geroepen. Hierdoor ontstond de noodzaak over te gaan tot een beperking van consumptie en investeringen teneinde een verslechtering van de handels- en betalingsbalans te voorkomen.

Na een bespreking van de noodzakelijk geachte investeringsbeperking vraagt schrijver zich af, hoe deze tot stand gebracht kan worden. Door de heersende schaarste aan risicodragend kapitaal, credietbeperking en verminderde mogelijkheid van zelffinanciering zal een zekere verdeling van de beperking van investeringen automatisch tot stand komen. De van de verschillende projecten verwachte rentabiliteit speelt daarbij de beslissende rol. Er kunnen echter andere dan rentabiliteitsoverwegingen zijn, die een bepaalde investering gewenst maken, terwijl er ook rekening mee moet worden gehouden,

dat de bestaande bindingen op het gebied van lonen, prijzen, rente, dividenden, wisselkoersen enz. in vele gevallen het juiste beeld der rentabiliteit versluieren. Schrijver meent dan ook, dat een bepaald preferentieschema aanvaardbaar is.

Met de nagestreefde productiviteitsvergroting zal een inkomensstijging gepaard gaan. Het ware gewens hierbij het loon te splitsen in een vrij, consumeerbaar en een onvrij, investeerbaar gedeelte. Hoewel dit psychologisch zeer moeilijk zal zijn, is het de moeite waard het te proberen. Door thans consumptieoffers te brengen, kan het probleem op de snelste wijze worden opgelost. Het is maar de vraag in hoeverre onze samenleving daartoe bereid is.

B a V - 1 *Maandblad voor Accountancy en Bedrijfshuishoudkunde, Januari 1952*

VI. LEER VAN DE ORGANISATIE

Poster medium is difficult to assess by normal research techniques

Cauter, Tom — Het is moeilijk om het effect van aanplakbiljetten vast te stellen, omdat de plaats waar het biljet wordt aangebracht een grote rol speelt en van geval tot geval verschilt. Verkeerstellingen kunnen wel een beeld geven van de relatieve belangrijkheid der verschillende plaatsen, maar niet van het werkelijk effect. Door de onbetrouwbaarheid kunnen enquêtes onder het publiek hier ook geen beslissing brengen, zeker niet als hetzelfde ontwerp ook in andere reclame-media wordt gebruikt of voortgebouwd wordt op vroegere reclames.

Het lijkt daarom beter na te gaan wat de cliënt in feite wil weten, n.l. of de kosten van een bepaalde campagne gerechtvaardigd zijn door de meerdere omzet die bereikt wordt. In sommige omstandigheden kan dit resultaat inderdaad nagegaan worden. In schrijvers' organisatie wordt daartoe bij een groep winkels regelmatig de omzet en voorraad van bepaalde artikelen nagegaan.

B a VI - 11

Advertisers' Weekly 20, September 1951

Die elektrische Beleuchtung

Frey, Ing. E. — Bij het ontwerpen van het plan voor een nieuwe verlichting kan men vaak constateren, dat er aan de samenwerking tussen de architect, de technicus van het bedrijf, de installateur en de verlichtings-deskundige nog wel het een en ander hapert. Daardoor worden fouten gemaakt die gemakkelijk vermeden kunnen worden, indien alle partijen op de hoogte zijn van de factoren, die bij een goede verlichting een rol spelen. Anders dan men veelal denkt is niet alleen de belichtingssterkte van belang maar moet ook rekening gehouden worden met verblinding, schaduwwerking, invalrichting, contrastwerking, spiegeling en lichtkleur. Nadat schrijver deze punten heeft behandeld, wijst hij er op dat het niet voldoende is bij het aanbrengen van een nieuwe verlichting met al deze factoren rekening te houden: men moet er ook voor zorgen dat de verlichting steeds goed blijft. Dit betekent niet alleen vernieuwing en schoonhouden der lampen, maar ook het in stand houden van het reflecterend vermogen van muren, plafonds en gordijnen.

B a VI - 13

Industrielle Organisation 1951 Nr. 10

The span of control

Dale, Ernest — In de theorie is men vrij algemeen van mening dat, uitgezonderd bij de laagste toezichthoudende organen — de bazen — het aantal ondergeschikten dat één persoon effectief leiden en onder controle houden kan, varieert van 3 tot 6, waarbij met het stijgen in de hiërarchie het aantal daalt.

Een onderzoek ingesteld door de American Management Association bij 100 grote en 41 middelgrote ondernemingen bracht aan het licht dat in de praktijk deze aantallen doorgaans belangrijk hoger liggen: 8 tot 9 voor de grote en 6 voor de middelgrote ondernemingen. Hieruit mag natuurlijk niet zonder meer geconcludeerd worden, dat nu de bestaande praktijk ook het meest doelmatig is.

Bij dit onderzoek werd ook nagegaan in hoeverre door de verschillende afdelingen rechtstreeks verslag wordt gedaan bij de opperste leiding. Dit bleek bijna steeds het geval bij productie, financiering en verkoop, dikwijls bij personeelszaken, en minder vaak bij inkoop en research.

B a VI - 16

Management News, Juli 1951

Industrial organisation on the basis of autonomous groups

Dubreuil, H. — Door de werkers het gevoel te geven dat zij werken voor een gemeenschappelijk doel, is men zeker op de goede weg om een maximale productie te verkrijgen. Hierover is men het wel eens. Verschil van opvatting bestaat echter over

de wijze waarop dit bereikt kan worden. Voor sommigen betekent dit gemeenschappelijk overleg, voor anderen nationalisatie, voor weer anderen winstdeling. De ervaring heeft echter geleerd, dat geen van deze middelen de geestelijke instelling van de arbeider fundamenteel wijzigt.

Alle werk kan oordeelkundig zijn; de vraag is of de geestelijke arbeid, nodig om het productieproces te verbeteren, het exclusieve domein is van de leidinggevende functionarissen, of dat alle uitvoerders hierin betrokken moeten worden. Reeds het bewustzijn dat de mogelijkheid daartoe openstaat kan er wellicht toe leiden, dat de belangstelling weer opgewekt wordt; en belangstelling is de belangrijkste bron voor plezier in het werk. Het niet opgaan in het werk is een belangrijke oorzaak van eentonigheid; deze wordt niet in de eerste plaats teweeggebracht door de technische methoden, zoals de leek meestal veronderstelt.

Iedere onderneming kan gezien worden als een hiërarchie van groepen. Indien aan deze groepen door middel van budgets het karakter van economische eenheden wordt gegeven, ontstaat hierdoor een meer democratische vorm van organisatie. Door deze decentralisatie worden de problemen van de leiding binnen de gezichtskring van de werkers gebracht, die tevens verantwoordelijkheid te dragen krijgen. Op deze wijze kan een samenwerking verkregen worden waarvan men goede resultaten mag verwachten.

B a VI - 16

International Labour Review, October 1951

Giving budgeting appeal for the foreman

Park, Colin — Daar het succes van budgettering in niet geringe mate afhankelijk is van psychologische factoren, behandelt schrijver enkele punten die voor het wel-slagen van de budgettering van belang zijn.

Achtereenvolgens komen aan de orde: het voorkomen van vijandige reacties door bij de publicatie van de resultaten niet alleen de ongunstige maar ook de gunstige resultaten duidelijk naar voren te brengen en te vermelden in hoe verre ongunstige afwijkingen niet aan het beleid van de betreffende afdelingschef te wijten zijn; een invoering in étappes, zodat de employé's zich het gebruik eigen kunnen maken; een ruime mate van overleg vóór de invoering en bij de vaststelling van de cijfers, om te vermijden dat men het budget als opgelegd voelt en om de samenwerking te bevorderen; tijdige wijziging van de gebudgeteerde bedragen indien de omstandigheden dit nodig maken; het belang van een aanmoediging en goedkeuring op zijn tijd; de noodzaak van volledige steun en medewerking van de leiding; de houding van de leider van de budgettering t.a.v. de afdelingschef zowel voor als na de invoering van het budget; de meerdere zelfstandigheid van handelen die door het budget mogelijk gemaakt wordt, en tenslotte het belang van een snelle publicatie van de bereikte resultaten.

B a VI - 18

Naca Bulletin, October 1951

VII. LEER VAN DE ARBEIDSVOORWAARDEN

Voorlichting van het personeel in de moderne onderneming

Knaapen, Drs A. L. M. — Algemeen bekend is het gemis aan belangstelling voor hun werk van het merendeel der werkers in de moderne industrie. Hoewel deze onverschilligheid zeker niet alleen met voorlichting te keren is, kan deze wel beschouwd worden als een belangrijke bondgenoot in de strijd tegen het gemis aan belangstelling. Men kan onderscheid maken tussen minstens vier verschillende vormen van voorlichting van het personeel, die onderling van onderneming tot onderneming sterk kunnen verschillen, namelijk: voorlichting bij het werk; algemene mededelingen; voorlichting over de gang van zaken in de onderneming; voorlichting betreffende algemene economische en sociale vraagstukken. Aan deze verschillende vormen wordt nader aandacht besteed waarbij er o.a. aan herinnerd wordt dat in de wet op de ondernemingsraden de verplichting tot het verstrekken van voorlichting over de economische gang van zaken in het bedrijf wordt opgelegd. Dit is echter een zeer algemeen gehouden bepaling en in een goed-geleide onderneming zal blijken dat het slechts naar de letter van de wet volgen van deze bepaling beslist onvoldoende is.

Bij de voorlichting betreffende algemene economische en sociale vraagstukken moet de behandeling der onderwerpen afgestemd zijn op de praktijk van het bedrijfsleven, zodat degenen die de voorlichting ontvangen zich bij het vraagstuk betrokken weten. Veelal zal men voor deze vorm van voorlichting aangewezen zijn op hulp van buiten de onderneming. Dit hoeft men geenszins als een noodoplossing te zien: een dergelijke gesprek-leider staat veel vrijer ten opzichte van de groep die hij leidt en dit kan voor het vertrouwelijk karakter van de besprekingen van groot voordeel blijken.

B a VII - 1

Maandschrift Economie, Januari 1952